

Η υπουργός Πολιτισμού για τις πήλινες πινακίδες Γραμμικής Γραφής Β της Πύλου

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Η υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη παρουσίασε, χτες, στην Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή το δίτομο έργο των Louis Godart και Anna Sacconi, “Τα αρχεία του Βασιλιά Νέστορα. Το σώμα των πινακίδων σε Γραμμική Β της Πύλου” («Les archives du roi Nestor. Corpus des inscriptions en linéaire B de Pylos»), Pasiphae XIII-XIV, Pisa-Roma, Fabrizio Serra Editore, 2019-2020, στην Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών.

Οι δύο τόμοι και μία ακόμη μονογραφία με την ίδια θεματική, του διακριμένου ακαδημαϊκού Louis Godart, αναφέρονται **στις πήλινες πινακίδες Γραμμικής Γραφής Β της Πύλου**, όπως τις ερεύνησαν και τις κατέγραψαν οι δύο διαπρεπείς Ιταλοί αρχαιολόγοι. **Η Γραμμική Γραφή Β, μια μορφής αρχαίων ελληνικών χρησιμοποιούνται στα αρχεία των μυκηναϊκών βασιλείων τη δεύτερη χιλιετία π.Χ., στην εποχή του Χαλκού.**

Ο Louis Godart, αρχαιολόγος διεθνούς κύρους, ακαδημαϊκός, έχει αφιερώσει τη ζωή του στην επανένωση των Γλυπτών του Παρθενώνα, στο Μουσείο της Ακρόπολης.

Ακολουθεί η ομιλία της Υπουργού Πολιτισμού Λίνας Μενδώνη:

Εξοχότατε κύριε Πρέσβη της Ιταλικής Δημοκρατίας,

Κύριε Διευθυντά της Ιταλικής Αρχαιολογικής Σχολής,

Αγαπητέ μου Louis, σεβαστέ Καθηγητά, κύριε Louis Godart.

Είναι ιδιαίτερη τιμή και χαρά για μένα να είμαι σήμερα εδώ μαζί σας, στην επίσημη παρουσίαση του δίτομου έργου ζωής του Louis Godart και της Anna Sacconi, καθώς και τον τόμο των πινακίδων από την Πύλο, με συγγραφέα τον καθηγητή Godart.

Πριν πω δύο λόγια για την έκδοση θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Πρέσβη για τα καλά του λόγια και να επιβεβαιώσω ότι οι σχέσεις των δυο χωρών μας είναι στο καλύτερο δυνατό επίπεδο. Οι κυβερνήσεις μας συνεργάζονται συστηματικά, τα δε Υπουργεία Πολιτισμού και των δύο χωρών έχουν μια τακτική, στενή συνεργασία, η οποία αποδίδει ποικίλους καρπούς τόσο στο επίπεδο της πάταξης της αρχαιοκαπηλίας και της παράνομης διακίνησης των πολιτιστικών αγαθών, όσο και της διοργάνωσης σημαντικών αρχαιολογικών εκθέσεων, δράσεων σύγχρονου πολιτισμού και πρωτοβουλιών που αναλαμβάνουμε από κοινού για σημαντικές προκλήσεις της εποχής μας, όπως η κλιματική κρίση και οι συνέπειές της ή οι επιπτώσεις της στην πολιτιστική κληρονομιά – υλική και άυλη. Για την Ιταλική Αρχαιολογική Σχολή δεν μπορώ παρά να πω ότι όλα αυτά τα χρόνια συνεργάζεται με άριστο τρόπο θα έλεγα, με το Υπουργείο Πολιτισμού και τις υπηρεσίες του και στο επίπεδο του πεδίου, με τις ανασκαφές και τις έρευνες που διεξάγει η Σχολή, είτε είναι αρχαιολογικές έρευνες συνεργασίας με την Αρχαιολογική Υπηρεσία του ΥΠΠΟ, είτε σε επίπεδο επιστημονικών πρωτοβουλιών.

Πάμε τώρα στο θέμα μας. Οι συγγραφείς δεν χρειάζονται πολλές συστάσεις. Η **Anna Sacconi**, Καθηγήτρια των Πολιτισμών του Αιγαίου στο Πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης, έχει ειδικευθεί στις μυκηναϊκές σπουδές. Για πολλά χρόνια ήταν η Διευθύντρια του Ινστιτούτου Μυκηναϊκών και Αιγαιακών Σπουδών. Είναι πολυγραφότατη έχοντας προσδώσει στη μελέτη του Μυκηναϊκού Κόσμου μια ευρύτατη διάσταση. Έχει ασχοληθεί με τη μελέτη της Γραμμικής Β και έχει δημοσιεύσει, το ξέρουμε όλοι όσοι ασχολούμεθα με τον αρχαίο πολιτισμό, τις πινακίδες της Γραμμικής Β, από τη Θήβα.

Ο **Louis Godart**, καθηγητής της **Μυκηναϊκής Φιλολογίας**, έχει τιμηθεί με τον επιφανέστερο τίτλο τιμής της Ιταλικής Δημοκρατίας ως Ιππότης του Μεγαλόσταυρου. Από το 2002 έως το 2016 τιμάται ως σύμβουλος για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην ιταλική Προεδρία της

Δημοκρατίας, κοντά σε δύο διαπρεπείς επιφανείς προέδρους, τον Carlo Ciampi και τον Giorgio Napolitano. Μεταξύ άλλων, είναι μέλος της Ακαδημίας Lincei, της Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, της Accademia Pontaniana της Νάπολι και, φυσικά δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικά, αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών. Το **ανασκαφικό του έργο στην Ελλάδα ξεπερνά τις τέσσερις δεκαετίες**, με αφετηρία το 1982 στην Κρήτη, στα Χανιά, στα Μάταλα, στο πλαίσιο αρχαιολογικής αποστολής σε κοινό πρόγραμμα με το Πανεπιστήμιο της Νάπολης Federico II με το ελληνικό Υπουργείο Πολιτισμού. Παράλληλα με το ανασκαφικό του έργο, υπήρξε διοργανωτής πολυάριθμων συνεδρίων σχετικών με την προϊστορική αρχαιολογία και τη φιλολογία της Μεσογείου. Το συγγραφικό του έργο είναι τεράστιο. Ας το έχουμε υπόψη μας, και εμείς οι μεγαλύτεροι και εσείς οι νεότεροι, επειδή δύσκολα μπορούμε να συγκριθούμε μαζί του. Δεκάδες βιβλία, μονογραφίες νομίζω περισσότερες από 50 και επιστημονικά άρθρα, πάντοτε με επίκεντρο τους πολιτισμούς της Μεσογείου και ιδίως τον πολιτισμό του Αιγαίου. Εδώ και δεκαετίες, ο Louis Godart μελετά την προέλευση της γραφής, τα αιγαιακά συστήματα γραφής, ενώ όπως και η Anna Sacconi εξειδικεύεται ιδιαίτερα στις Μυκηναϊκές Πινακίδες της Γραμμικής Β. Αυτά για τον Louis Godart, που όμως έχω την τύχη να γνωρίζω προσωπικά τον Louis εδώ και δεκαετίες και είναι τιμή για μένα που με συμπεριλαμβάνει στους φίλους του. Είναι ένας άνθρωπος ξεχωριστός, ένας διαπρεπής ουμανιστής με βαθιά πίστη στις ανθρωπιστικές αξίες και τις ευρωπαϊκές αρχές. Συνεργαστήκαμε στο παρελθόν και συνεργαζόμαστε στενά για την επανένωση των Γλυπτών του Παρθενώνα. Σε αυτό το δίκαιο εθνικό αίτημα της Ελλάδος, ο Louis έχει αφιερωθεί ολόψυχα και τον ευχαριστώ. Ήταν ένας από τους κύριους πρωτεργάτες που, συστηματικά και για πολλά χρόνια, δούλευε και προετοίμαζε το έδαφος με την κυβέρνηση της Σικελίας για την επιστροφή του πρώτου θραύσματος από το Μουσείο Σαλίνας του Παλέρμο.

Γυρίζω πίσω στο **βιβλίο** που παρουσιάζουμε σήμερα, στο «**Αρχείο από το Παλάτι του Νέστορα**». Πάνω από μισό αιώνα από την ανακάλυψη των επιγραφών της Γραμμικής Β στην Πύλο, ο Louis Godart έρχεται να συγκεφαλαιώσει, σε ενιαία έκδοση, το σύνολο του πινακίδων που βρέθηκαν σε αυτόν τον εξαιρετικά σημαντικό αρχαιολογικό χώρο, τα 3/4 των οποίων προέρχονται από τα Αρχεία του Παλατιού. Το δίτομο έργο παρουσιάζει το σύνολο των διοικητικών εγγράφων της Πύλου σε Γραμμική Β. Αναμφισβήτητα είναι το opus magnum στο οποίο ξεχωρίζει η δεξιοτεχνία, η ικανότητα των συγγραφέων να δαμάσουν πρώτα απ' όλα έναν τεράστιο όγκο υλικού. Στους δύο αυτούς τόμους, οι ενεπίγραφες όψεις κάθε πινακίδας και κάθε ενεπίγραφου αντικειμένου απεικονίζονται με έγχρωμες φωτογραφίες σε κανονική κλίμακα, συνοδευόμενες από σχέδια με ακριβείς καταγραφές κάθε κειμένου και βασικές πληροφορίες για κάθε αντικείμενο. Οι

συγγραφείς εξηγούν ότι η συγκεκριμένη μεθοδολογία με τα σχέδια, τους παρείχε τη δυνατότητα να βελτιώσουν ορισμένες από τις αρχικές ερμηνείες για τις πινακίδες και, στη συνέχεια, να αναπτύξουν ακόμα περισσότερες πληροφορίες από τις αρχικές φωτογραφίες. Όλη αυτή η εργασία προϋπέθετε τρία βασικά κριτήρια:

Τη γνώση του αντικειμένου – και είναι αναμφισβήτητο ότι είναι οι κατ' εξοχήν γνώστες.

Τη βούληση για αναθεώρηση των παραδεδομένων ερμηνειών – και στην περίπτωση αυτή δεν μας εκπλήσσει, διότι όσοι τους ξέρουμε γνωρίζουμε ότι αποδέχονται και συζητούν τη διαφορετική άποψη, γιατί και οι δύο συγγραφείς είναι βαθείς επιστήμονες. Η επιστήμη προχωρεί, μεταξύ άλλων, εκτός από το διάλογο, και με το να αναθεωρείς ακόμα και δικές σου απόψεις.

Τέλος, το τρίτο κριτήριο ήταν οι **ευκρινείς φωτογραφίες**. Σε αυτή την έκδοση λοιπόν, οι συγγραφείς υιοθετούν δύο κανόνες. Το πρώτο είναι ότι ταυτοποιούν συστηματικά τους γραφείς, οι οποίοι, όπως επισημαίνουν, δίνουν πολύτιμες και νέες πληροφορίες για τη λειτουργία της ανακτορικής διοίκησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι γραφείς επαναταξινομούνται ή προσδιορίζονται εκ νέου – οι ποικίλες ομάδες του Bennett περιορίζονται σε αναθέσεις χεριών, ενώ οι γραφείς επαναριθμούνται. Το δεύτερο που συμβαίνει είναι ότι παρουσιάζουν πινακίδες με αλφαβητική σειρά. Αυτό οδηγεί τους συγγραφείς στην αναχρονολόγηση των πινακίδων της Πύλου, μεταφέροντας το αρχείο στην Υστεροελλαδική 3B1 αντί στην 3B2. Αυτό για τον απλό κόσμο δεν λέει πολλά πράγματα, αλλά για τους αρχαιολόγους, ιδιαίτερα για τους προϊστορικούς και δη τους μυκηναϊολόγους, λέει πάρα πολλά. Το αν η πρόταση των συγγραφέων τελικά γίνει αποδεκτή, θα κριθεί στο μέλλον, μέσα από τον επιστημονικό διάλογο. Αυτό όμως που μπορούμε να πούμε με απόλυτη βεβαιότητα σήμερα είναι ότι το έργο αυτό αποτελεί πλέον βιβλίο αναφοράς, στο οποίο υποχρεωτικά θα ανατρέχει κάθε μελλοντική έρευνα για τις επόμενες γενιές των Μυκηναϊκών Σπουδών. Την ανατροπή της επικρατούσας άποψης για την καταστροφή του Ανακτόρου της Πύλου προτείνει ο Louis Godart και στο δικό του έργο για τις Πινακίδες της Πύλου, που και αυτές χρονολογούνται στην πρώιμη υστεροελλαδική περίοδο. Μια άποψη που ανιχνεύεται, ο ίδιος το λέει με ιδιαίτερη παρρησία, στο έργο του Mervyn Popham και του Patrick Thomas.

Ολοκληρώνοντας δεν μπορώ να μην αναφερθώ στα εξαιρετικά σχέδια που δημοσιεύονται στο βιβλίο. Πέρα από τα κείμενα, πέρα από το κείμενο του Godart, πέρα από το κείμενο της Sacconi, αυτό το οποίο είναι πολύτιμο, είναι αυτά τα σχέδια και αυτές οι μοναδικές φωτογραφίες. Ο Godart είναι αναμφισβήτητα ο πιο έμπειρος και ικανός εξειδικευμένος σχεδιαστής facsimilés στον τομέα της

αιγαιακής επιγραφικής της Εποχής του Χαλκού. Και αυτό το λέω με πάρα πολλή συναίσθηση και γνώση, γιατί το να κάνεις ένα facsimilés μιας επιγραφής πολύ υστερότερης που έχει το κανονικό αλφάβητο το οποίο χρησιμοποιούμε κι εμείς σήμερα είναι, ούτως ή άλλως, μια πολύ δύσκολη ιστορία. Το να κάνεις όμως ένα facsimilé αυτής της γραφής είναι εξαιρετικά δύσκολο και δεν προϋποθέτει μόνο την ικανότητα να σχεδιάζεις. Προϋποθέτει βαθιά γνώση που, σε συνδυασμό με την ικανότητα να σχεδιάζεις, αποδίδει αυτό το οποίο λέει πραγματικά το ίδιο το τεκμήριο, η ίδια η επιγραφή, η ίδια η πινακίδα. Ο Louis όλα αυτά τα χρόνια –δεν το λέει ο ίδιος, εγώ όμως το ξέρω– έχει σχεδιάσει με το χέρι του, χωρίς υπερβολή, ολόκληρο το διαθέσιμο προς μελέτη υλικό. Νομίζω δεν του έχει ξεφύγει καμία πινακίδα. Η δεξιότητά του τεκμαίρεται με τον καλύτερο τρόπο και στους τρεις τόμους που έχουμε την τιμή να παρουσιάζουμε σήμερα.

Το τεράστιο έργο και η αναθεώρηση της καθεστηκυίας άποψης την οποία προτείνει ο συγγραφέας, μας υπενθυμίζει ότι η συζήτηση για τις Πινακίδες της Πύλου και τις Αιγαιακές Επιγραφές γενικότερα δεν έχει τελειώσει. Ο διάλογος, όμως, δεν μπορεί να συνεχιστεί χωρίς την εμβριθή μελέτη των τριών αυτών τόμων.

Εδώ, πριν κλείσω, πρέπει να κάνουμε μια αναφορά στον εκδότη. Ο εκδότης, τον οποίο γνώρισα πριν από λίγο, επομένως δεν μπορεί να πει κανείς ότι έχω κάποιο λόγο να αναφερθώ σε αυτόν, αναφέρομαι όμως διότι είναι ένας εκδοτικός οίκος ο οποίος δεν δημοσιεύει απλά. Είναι ένας εκδοτικός οίκος ο οποίος αγαπάει τη δουλειά του, επενδύει στο επιστημονικό κείμενο και στη γνώση των συγγραφέων-συνεργατών. Η έκδοση αυτή καθαυτή, πέρα από την επιστημονική της αξία, είναι μια ιδιαίτερα φροντισμένη και ακριβή έκδοση. Και δε μπορεί να γίνει από κάποιον που δεν αγαπά πολύ τη δουλειά και δεν σέβεται βαθύτατα τους συνεργάτες του.

Αγαπητέ μου Louis, εύχομαι σε εσένα και στην Anna να έχετε πάντα υγεία και να συνεχίσετε για πολλά χρόνια να μας πλουτίζετε με τις γνώσεις σας.

Για μένα προσωπικά είναι μεγάλη τιμή που είσαι φίλος μου.

Ευχαριστώ.